

SZEREDA. ORIGO

Havonta megjelenő ingyenes programmagazin

*Helytörténeti
évfordulók 2011*

Kedves Olvasó!

A szereda.Origo programmagazin 2011-es első különszámát tartja kezében, amelynek anyagát az ez évi jeles csíkszeredai helytörténeti évfordulókból válogatva állítottuk össze.

Magazinunkban 2006-tól havi bontásban olvashatóak Helytörténeti évfordulók rovatcím alatt neves személyiségek, jeles események rövid ismertetői Daczó Katalin újságíró összeállításában.

A kiadványunkban megjelent neves évfordulók közlése mellett a Csíkszereda Kiadóhivatal gondozásában számos helytörténeti kiadvány, könyv, képeslap, könyvjelzősorozat jelent meg az elmúlt évek során. Szorosan a témához kapcsolódóan csak a 2007-es és 2008-as Neves Csíkiak könyvjelzősorozatot említem, amely a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár munkatársai – Kelemen Katalin, Vitos Mária, Vitos Zsófia – által gyűjtött jeles személyiségek jegyzékét tartalmazza. Az összegyűjtött anyag kiállítva ma is megtekinthető a könyvtár Dokumentációs részlegén a Mikó-várban.

Ugyancsak 2008-ban, a Csíkszeredai Városnapok keretében Csíkszereda városként való első ismert írásos említésének 450. évfordulóját ünnepelve mutattuk be A régi Csíkszereda: Város – Házak – Emberek című, Daczó Katalin által gyűjtött és gondozott kiállítást.

Jelen szereda.Origo különkiadás a Daczó Katalin által összeállított 2011-es neves évfordulókat tartalmazza havi besorolásban, mintegy hatvan szócikkben. Év eleji laptervünk készítésekor nehéz dolgunk volt, hisz kollégánk éves címjegyzékéből kellett válogatnunk havi két szócikket úgy, hogy közben a teljes anyag fontosságát, hiánypótló jellegét átértéztük.

Ugyanakkor városvezetőként is feladatomban érzem, hogy segítsen Csíkszereda helytörténeti kutatásait, ami múltunk megismeréséhez, jelenük tudatosabb megéléséhez is hozzásegít.

Helytörténeti adatbázisunk az évek során egyre bővült, terjedelmében egy nagyobb átfogó kiadvány kiadására is alkalmas lenne.

Ezért különszámunkat felhívásnak is szánjuk, hisz múltunk kutatása nem könnyű feladat. Amennyiben olvasóink birtokában van olyan ismeretanyag, amellyel bővíthetjük a neves személyiségek, események tárházát egy későbbi kiadvány megjelentetésé céljából, szívesen fogadjuk, és kérjük, juttassák el az impresszumban található elérhetőségek valamelyikére.

Bizva, hogy kiadványunk felkelti érdeklődésüket, fogadják és lapozzák szeretettel.

Antal Attila
alpolgármester

TARTALOM

Hónaphoz, naphoz nem köthető 2011-es évfordulók / 4

Januári helytörténeti évfordulók / 12

Februári helytörténeti évfordulók / 14

Márciusi helytörténeti évfordulók / 16

Áprilisi helytörténeti évfordulók / 18

Májusi helytörténeti évfordulók / 20

Júniusi helytörténeti évfordulók / 22

Júliusi helytörténeti évfordulók / 24

Augusztusi helytörténeti évfordulók / 26

Szeptemberi helytörténeti évfordulók / 28

Októberi helytörténeti évfordulók / 30

Novemberi helytörténeti évfordulók / 32

Decemberi helytörténeti évfordulók / 34

A szereda.Origo havonta megjelenő ingyenes programmagazin jelen lapszáma a kiadvány 2011-es helytörténeti évfordulókat tartalmazó különszáma, amely magyar nyelven jelenik meg.

Megjelent 3000 példányban.

Kiadja: a Csíkszereda Kiadóhivatal,

Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának kiadója.

530110 Csíkszereda, Vár tér 1. sz.

Tel.: +40 266 315 120 / 134, fax: +40 266 371 464

E-mail: origo@szereda.ro

A kiadásért felelős: Antal Attila alpolgármester

Felelős szerkesztő: Mihály Réka

Szerkesztette és összeállította: Daczó Katalin,

daczokatalin@gmail.com

Korrektúra: Prigye Kinga

Gazdasági ügyintéző: Főzce Mária Franciska

Lapterv, nyomdai előkészítés:

Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomda,

www.gutenberg-art.ro

Nyomda: Alutus Rt.

HÓNAPHOZ, NAPHOZ NEM KÖTHETŐ 2011-ES ÉVFORDULÓK

Ötszázttíz éve, 1501-ben keletkezett a **csíkszentmiklósi felirat**, a magyar rovásírás egyik legrégebb emléke. A csíkszentmiklósi római katolikus templomban a templomot építő mesteremberek nevét örökítette meg. Eredetije a templom javításakor elpusztult, ma már csak másolatban ismeretes.

Négyszáznegyvenöt éve, 1566. körül született **Báthori András** bíboros, Erdély fejedelme. Csíkszentdomokos határában gyilkolták meg.

Négyszáznegyven éve, 1571-ben született Madéfalván **Csikmadéfalvi Szentandrás István** (Csíki István) győri kánonok és erdélyi püspök, majd veszprémi püspök.

Négyszázttíz éve, 1601-ben született Csíkmenaságon **Kósa Tamás** jeles ferences térítő.

Háromszázkilencvenöt éve, 1616-ban született Csíkszentgyörgyön **Szentgyörgyi Ferenc** római katolikus püspök. Csíksomlyón és a bécsi Pazmaneumban tanult.

Háromszáznyolcvan éve, 1631-ben született Csíktaplocán **Görög István** ferences pap, iskolaépítő, bákói püspöki helytartó, Moldva apostoli elnöke.

Háromszázharmincöt éve, 1676-ban hunyt el **Szenttamásy Máté** választott püspök. Csíkszenttamáson született.

Háromszázharminc éve, 1681-ben született Gyergyószentmiklóson **Györffy Benedek Pál** OFM tartományfőnök, csíksomlyói házfőnök, egyháztörténétíró.

Háromszázttizenöt éve, 1696-ban született Csíktaplocán **Botár János Joakim** OFM tartományfőnök.

Háromszázöt éve, 1706-ban hunyt el Kozmáson **Lakatos István** plébános, történétíró.

Háromszáz éve, 1711-ben hunyt el Esztergomban **Illyés István József** választott püspök. Csíkszentgyörgyön született.

Kétszázkilencven évvel ezelőttről, 1721-ből maradt fenn a legrégebb **csíksomlyói iskoladráma-töredék**: az 1784-ig évről évre bemutatott vallásos tárgyú darabok többnyire a búcsúra összegyűlt nép előtt kerültek színpadra, de a diákok vidékre is kijártak velük.

Kétszázhatvanöt éve, 1746-ban született Kozmáson **Borbély József Absolon** OFM tartományfőnök.

Csíkszereda templomát a Szent Kereszt felmagasztalására **kétszázhatvan éve,** 1751-ben kezdték építeni, és 1758-ban fejezték be. Ugyanakkor, 1751-ben alapították a csíkszeredai római katolikus egyházközséget is.

Kétszázttíz éve, 1801-ben született Csíkszentmártonban (más adatok szerint Kolozsváron) csíkszentsimoni **Göde István**, a magyar színészet úttörőinek egyike.

Kétszázttíz éve, 1800–1801 körül született Szépvízen **Reinisch Ágoston** bányatanácsos, országgyűlési követ.

Kétszáz éve, 1811-ben született Csíkszentsimonban **Endes József** honvéd őrnagy.

Százkilencvenöt éve, 1816-ban született **Eröss Elek** főjegyző, országgyűlési követ, Csíkszereda főbírója, majd polgármestere.

Száznyolcvanöt éve, 1826-ban született Csíkszentmártonban **Fodor Ignác** ügyvéd, honvédszázados.

Száznyolcvanöt éve, 1826-ban hunyt el Csíksomlyón **Losteiner Leonárd** ferences szerzetes, történétíró.

Százhatven éve, 1841-ben született Csíkszentkirályon **Simon Péter** főgimnáziumi tanár, egyházi író.

Százötven éve, 1861-ben született Gyergyóalfaluban **Mikó Árpád** földbirtokos, országgyűlési képviselő.

Száznegyven éve, 1871-ben született Szépvízen **Balás Béla** író, újságíró.

Száznegyven éve, 1871-ben született Csíktaplocán **Botár Béla**, Budapest rendőrségi főtanácsosa, rendőrfőkapitány-helyettes.

Százharmincöt éve, 1876-ban **Csikszereda Csík vármegye székhelye** lett.

Százharmincöt éve, 1876-ban jött létre a **csikszeredai Kaszinó**.

Százharmincöt éve, 1876-ban hunyt el Csikszeredában **Gözsy Béla Leó**, a Gözsy család első gyógyszerésze.

Százharminc éve, 1881-ben jelent meg a **Székelyföld** T. Nagy Imre és Dobay János szerkesztésében. A lap Csikszeredában jelent meg, de Kézdivásárhellyel közös lap volt.

Százhusz éve, 1891-ben született Gyergyószárhegyen **László Pál**, a Magyar Zeneszerzők Szövetkezetének igazgatója.

Százhusz éve, 1891-ben már működött a helyi óvoda- (vagy óvó-) egyesület fenntartásában egy óvónővel az **első csikszeredai kisdedővó**, amelyet 1892. január 1-től városi óvodának nyilvánítottak.

Száztíz éve, 1901-ben született Csikszentsimonban **Reck Endre László** egyetemi tisztviselő, több ifjúsági és egyházi szervezet ügyvezető igazgatója.

Száztíz éve, 1901-ben hunyt el Csíktaplocán **Lázár Domokos** földbirtokos, városi postamester, '48-as honvéd, rövid ideig Csikszereda polgármestere.

Százöt éve, 1906-ban épült a ma omladozó zsongődfürdői **Mariska villa**.

Százöt éve, 1906-ban született Brassóban **Horváth Ilonka**, magyar–történelem szakos tanár, gazdaasszony, szakácskönyvíró. Csiksomlyón és Csikszeredában is tanított gazdasági és háztartási ismereteket.

Száz éve, 1911–12 körül mutatta be Csikszeredában az **első filmeket** Polgár Ede mozis vállalkozó a mai Petőfi utcában található Vigadó épületében.

Kilencvenöt éve, 1916-ban született Csikszeredában **Pál Irma**, Argényi Gyuláné gyors- és gépipró, iskolatulajdonos.

Kilencven éve, 1921-ben **földreform** volt Romániában, ami gazdaságilag elsősorban a magyar nagybirtokosokat sújtotta, de az egyházakat is kedvezőtlenül érintette (a magyar egyházaktól 314 000 holdnyi területet vettek el), sőt egyes székely falvak közösségi tulajdonait is állami kezelésbe vették.

Nyolcvanöt éve, 1926-ban létesítette dr. Hirsch Hugó kórházi főorvos az **első sebészeti magánszanatóriumot** Csikszeredában.

Nyolcvan éve, 1931-ben jelent meg Csikszeredában, Péter Ferenc nyomdájában **Domokos Pál Péter A moldvai magyarság** című kötete.

Nyolcvan éve, 1931-ben jelent meg a **Csiki Néplap** elnevezésű politikai, társadalmi és közgazdasági hetilap. Első felelős szerkesztője Domokos Pál Péter volt.

Hatvanöt éve, 1946-ban hunyt el **Aczél Ödön** hid-, útépítő és vasúti főmérnök.

Negyven éve, 1971-ben épült fel a **csikszeredai faipari iskola-központ** egy országos títusterv alapján.

Negyven éve, 1971-ben épült fel az **„első tízemeletes toronyblokk a Hargita alatt”**, vagyis Csikszeredában. A tömbház, amelynek földszintjén a Corso és a Tosca vendéglátóipari egységek is helyet kaptak, az akkor kialakított új városközpont részét képezte.

Negyven éve, 1971-ben megkezdte működését a **csikszeredai gypajúfonoda**.

Báthori András halálának helye Pásztorbükkön
(Pál Gábor felvétele – Vasárnapi Újság, 1899. november 5.)

NÉGYSZÁZNEGYVENÖT ÉVE SZÜLETETT BÁTHORI ANDRÁS

Négy száznegyvenöt éve, 1566 körül született Báthori András (Endre) bíboros, Erdély fejedelme. 1599. március 30-án elfoglalta Erdély trónját, amelyről unokaöccse, Báthori Zsigmond lemondott az ő javára. Mihály havasalföldi vajda, kihasználva a fejedelemség éles belső ellentéteit, haddal támadt Báthorira, s a hozzá csatlakozott székelyek segítségével 1599. október 18-án a Szeben melletti Sellenberknél legyőzte. A Moldva felé menekülő Báthorit Csíkszentdomokos határában a székelyek meggyilkolták.

SZÁZKILENCVENÖT ÉVE SZÜLETETT ERŐSS ELEK

Százkilencvenöt éve, 1816-ban született Csíkszeredában Erőss Elek főjegyző, országgyűlési követ, Csíkszereda főbírója, majd polgármestere. Az 1848. évre kiadott erdélyi tiszti névtár szerint előbb városi főjegyző és országgyűlési követ volt, a szabadságharcot követő években lett főbíró, utóbb polgármester. Kisebb-nagyobb megszakításokkal majdnem ötven évig vezette a várost. Halálát „a legmélyebben fájjalja s nagy részvétel nyilvánít a város egész közönsége, melynek a megboldogult hosszas polgármesterkedése alatt gyakran tett jó szolgálatokat.” – olvasható a Csíki Lapokban 1900. április 4-én megjelent gyászjelentőjében.

Erőss Elek sírja a csíkszeredai Szent Kereszt-templom cíntermében

Fodor Ignác (A felvétel Kiss János László tulajdona.)

SZÁZNYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT FODOR IGNÁC

Száznyolcvanöt éve, 1826-ban született Csíkcekefalván Fodor Ignác ügyvéd, honvédszázados. A kézdívisárhelyi katonai nevelde diákja volt. 1849-ben alhadnagy, majd amikor ezrede csatlakozott Bem seregéhez, Fodor Ignác hamarosan százados lett. Fodor és társai ihlették Petőfit A székelyek című vers megírására. A szabadságharc végén zászlóaljával Havasalföldre menekült. Hazatérése után tiszti ügyész lett, Csíksomlyón építtetett házat. Tagja volt a honvédegyletnek, alapító tagja az Olvasókörnek, mindig előszeretettel képviselte a csángók ügyeit, közöttük lelte halálát is 1889-ben.

A Megyeháza az 1940-es években

SZÁZHARMINCÖT ÉVE CSÍKSZEREDA CSÍK VÁRMEGYE SZÉKHELYE

Százharmincöt éve, 1876-ban Csíkszereda Csík vármegye székhelye lett. Endes Miklós adatai szerint az 1876. évi 38. számú törvény alapján 1876. július 1-jén Csík-Gyergyó-Kászonszékéből Csík vármegye lett. Ugyanebben az évben

megindult a székhelynek Szeredába helyezésére irányuló mozgalom, de a Megyeháza építése csak 1886 áprilisában kezdődött. A szék hivatalai 1887. szeptember 24-től már az új hajlékban működtek, de Endes Miklós szerint hivatalosan 1888. február 4-én vették át. Az épület mai alakját 1912–13-ban nyerte el. Ma Csíkszereda Polgármesteri Hivatalának székhelye.

Dr. Györgypál Domokos (A felvétel Gál Bence tulajdona.)

SZÁZHARMINCÖT ÉVE JÖTT LÉTRE A CSÍKSZEREDAI KASZINÓ

Százharmincöt éve, 1876-ban jött létre a csíkszeredai Kaszinó. „Azóta megszakítás nélkül működik. Tagjainak száma jelenleg hetvenhét. Saját székháza van. Jól felszerelt könyvtárral rendelkezik, ezen kívül sűrűn látogatott olvasótermében csaknem az összes magyar nyelvű lapok megvannak. Kultúr-megmozdulásai: estélyeket, felolvasásokat és előadásokat rendez. Elnöke: Györgypál Domokos dr. volt főispán. A Kaszinónak hölgytagjai is lehetnek.” – olvasható az 1934-ben megjelent Erdélyi Monográfiában, annak ellenére, hogy az 1931. október 18-i Csíki Lapok cikkírója szerint már 1931-ben haldoklott a csíkszeredai Kaszinó.

A Vigadó épülete az 1940-es években

SZÁZ ÉVE VOLTAK AZ ELSŐ MOZGÓKÉPSZÍNHÁZI VETÍTÉSEK

Száz éve, 1911–12 körül mutatta be Csíkszeredában az első filmeket Polgár Ede mozis vállalkozó a mai Petőfi utcában található Vigadó épületében. „Akkoriban a vetítógép a terem közepe táján állt, háromlábú állványon, valami dobogófélén. Mellette állt Polgár Ede,

kézzel forgatta a masinát lassabban vagy gyorsabban, aszerint, ahogy tetszett neki a film, vagy már megunta nézni a vége felé. Akkoriban a műsor 5-10 perces jelenetekből állt, és a képeken mindig esett az eső. A legfőbb tömegsikert, mint ma is, a rohanás, a csihi-puhi, az egymáson átbukfencezés aratta.” – olvasható dr. Nagy András Városkép és ami hozzá tartozik című kötetében.

SZÁZNEGYVEN ÉVE SZÜLETETT SZÉPVÍZI BALÁS BÉLA

Száznegyven éve, 1871-ben (más adatok szerint 1877-ben) született Szépvízen Balás Béla (szépvízi) tanító, író, újságíró, szerkesztő. Rugonfalvi Kiss István Székely seregszemle című munkájának adatai szerint Balás Béla apja Balás Lajos főszolgabíró, anyja ditrói Puskás Rozália volt. Iskoláit Csíksomlyón és Székelykeresztúron végezte. 1910-től Magyarországon élt. Élénk irodalmi tevékenységet fejtett ki, több lapot szerkesztett, köztük a Magyarországon megjelenő Székelység című folyóiratot. Ugyanakkor rendszeresen közölt a Csíki Lapokban is. Főbb művei: Kánaán pusztulása, Attila urunk, A székely nemzet története.

Szépvízi Balás Béla: A székely nemzet története

SZÁZTÍZ ÉVE HUNYT EL LÁZÁR DOMOKOS

Száztiz éve, 1901-ben hunyt el Csiktaplacón Lázár Domokos földbirtokos, városi postamester, '48-as honvéd. Endes Miklós történész Csík-, Gyergyó-, Kászon-székek (Csík megye) földjének és népének története 1918-ig című művében feljegyezte, hogy Lázár Domokos 14–15 éves gyermekként végigszolgált az 1848–49-es szabadságharcot. Az 1850–1890 közötti időszakban rövid ideig, amíg Eröss Elek királyi törvényszéki igazgató volt, Lázár Domokos töltötte be a polgármesteri tisztséget. Tivai Nagy Imre feljegyzései szerint mindig alapos, pontos munkát végzett, és rendkívüli szorgalommal bírt. A taplociai temetőben nyugszik.

Lázár Domokos (A felvétel özv. Bónisné Lázár Hanna tulajdona.)

Hirsch-sanatórium (Vofkori György: Csíkszereda és Csíksomlyó képes története – Typografika, Békéscsaba, 2007)

NYOLCVANÖT ÉVE LÉTESÜLT AZ ELSŐ SEBÉSZETI MAGÁNSZANATÓRIUM

Nyolcvanöt éve, 1926-ban létesítette dr. Hirsch Hugó kórházi főorvos az első sebészeti magán-sanatóriumot Csíkszeredában. A sanatórium a maga korában megkészserezte a csíkszeredai kórházi ágyak számát.

Az emlékezet szerint négy kórterme és egy műtője volt. Hirsch Hugó 1938-ban megbetegedett, ekkor dr. Simkó György vette át a sanatórium igazgatását. Az épületet 1948-ban államosították, de a hetvenes évek végéig, a poliklinika új épületének átadásáig megtartotta egészségügyi intézményi jellegét.

NYOLCVAN ÉVE JELENT MEG A MOLDVAI MAGYARSÁG

Nyolcvan éve, 1931-ben jelent meg Csíkszeredában, Péter Ferenc nyomdájában Domokos Pál Péter A moldvai magyarság című kötete. Ezt Péter Ferenc saját költségén adta ki, azzal a feltétellel, hogy a költségeket csak akkor kell a szerzőnek megtéríteni, ha a kötet kelendőnek bizonyul. A könyvön látható stilizált virágot a csíkszeredai Drócsay Imre képzőművész rajzolta, és a nyomdatulajdonos metszette linóleumba. „A kották és hangjegyes dolgok megjelenítése egy vidéki nyomdának komoly feladatot adott” – emlékezett vissza a nyomdatulajdonos fia, ifj. Péter Ferenc. Bár korábban Domokos Pál Péter Bartók Béla ajánlása ellenére sem talált fővárosi kiadót, amikor a kötet megjelent, egyszerre foglalkozni kezdtek vele az újságok, a szakfolyóiratok, és azóta számos kiadást megért.

Domokos Pál Péter: A moldvai magyarság
(az első kiadás borítója)

Aczél Ödön (A felvételt Reiter Eleménné Aczél Sára hagyatékából.)

HATVANÖT ÉVE HUNYT EL ACZÉL ÖDÖN

Hatvanöt éve, 1946-ban hunyt el Aczél Ödön hid-, utépítő és vasúti főmérnök. Aczél Ödön 1873-ban született, 1897-től 1935-ig élt Csíkszeredában a Mikó utca 17. szám alatt. Lánya, Reiter Eleménné Aczél Sára visszaemlékezése szerint Madéfalván az addigi három sínpár helyett 22 sínpárt létesített, és neki köszönhetően Madéfalva közlekedési csomóponttá vált, megkönnyítve ezzel Csíkszereda közlekedését. Ő létesítette a vasútállomás melletti Erzsébet-parkot, tenispályát hozott létre, és meghonosította Csíkszeredában a teniszjátékot. 1916-ban felrobbantotta a Karakó-hidat, 1918-ban újraépítette. 1924-ben országos Osztály-mérnöki konferenciát rendezett Csíkszeredában.

A csíkszeredai 2-es számú líceum húsz tantermes épülete (Hargita Kalendárium, 1972)

NEGYVENÉVES A FAIPARI ISKOLAKÖZPONT

Negyven éve, 1971-ben épült fel a csíkszeredai Faipari Iskolaközpont egy országos títusterv alapján. Faipari iskola már korábban, 1948-tól működött Csíkszeredában, hol önállóan, hol erdészeti szakokkal kiegészítve, de a hatvanas évek elején az akkori hatalom egy tollvonással megszüntette, és az osztályok egy részét Görgényszentimrére, másokat pedig az Ilfov megyei Brănești-re helyezték át. A tanári kar egy része is átment Görgénybe. Majdnem tízéves szünet után, 1971-ben indult újra a szakképzés, főleg fafeldolgozó szakokkal. 1990-től beindult a magyar nyelvű erdészeti képzés és anyanyelvi oktatás minden szakon. Az iskola 1997-ben vette fel Venczel József nevét.

A Corso dolgozói a megnyitáskor (A felvétel a néhai Solymossi Gizella tulajdona.)

NEGYVEN ÉVES AZ ELSŐ CSÍKSZEREDAI TORONYBLOKK

Negyven éve, 1971-ben épült fel az „első tízeleteres toronyblokk a Hargita alatt”, Csíkszeredában. A tömbház, amelynek földszintjén a Corso és a Tosca vendéglátó-

ipari egységek is helyet kaptak, az akkor kialakított új városközpont részét képezte. Ugyanebben az évben épült fel a közelben a kisipari szövetkezetek megyei szövetségének székháza is: egy háromemeletes irodaház, amelynek két földszinti szárnyában a szövetkezetek szolgáltatási egységei kaptak helyet.

JANUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Hetven éve, 1941. január 4-én született Csíksomlyón **Domokos Eszter** (Deutsch Veronika, Szele Péterné) újságíró, író.

Száz éve, 1911. január 5-én született Karcfalván **Hajdú Béla Leánder** OFM plébános, csíksomlyói házfőnök.

Nyolcvanöt éve, 1926. január 7-én született Csíkszeredában **Szász Endre,** Munkácsy-díjas grafikus és festőművész.

Százharmincöt éve, 1876. január 9-én alakult meg a **Csik Székely Múzeum-Egylet.** Első elnöke Tivai Nagy Imre volt.

Nyolcvan éve, 1931. január 10-én született Bélfényéren **Fodor Irén** szerkesztő, 1970–72-ben a csíkszeredai Hargita munkatársa.

Százharminc éve, 1881. január 14-én született Gyimesfelsőlokon **Kiss István (Rugonfalvi Kiss)** történész, a debreceni egyetem rektora.

Harminc éve, 1981. január 14-én hunyt el Radnóton **Petres Kálmán** római katolikus egyházi író, szentszéki tanácsos. Csobotfalván született.

Százkilencven éve, 1821. január 15-én született Pozsonyban **Herbich Ferencz** bölcséleti doktor, az Erdélyi Múzeum örsege, az Olt szoros, a Nagyhagymás, a dítrói és a borszéki hegyek közeiteinek kutatója.

Kétszázhatvanöt éve, 1746. január 15-én született Csíkszentkirályon **Mártonfi József** (csik-mindszenti), erdélyi püspök.

Tíz éve, 2001. január 17-én sugározta első műsorát Csíkszeredában az **Unipus** (később Sztár) kereskedelmi rádió. Magyar nyelvű, saját szerkesztésű műsorai a rádióhallgatók kedvencévé tették.

HARMINC ÉVE HUNYT EL PETRES KÁLMÁN

Harminc éve, 1981. január 14-én hunyt el Radnóton Petres Kálmán római katolikus egyházi író, szentszéki tanácsos, a csíksomlyói tanítóképző igazgatója. Csobotfalván született, teológiai tanulmányait Gyulafehérvárt végezte. 1914-ben pappá szentelték. Felelős szerkesztője 1920-ban a Nagyszebeni Katolikus Egyházi Tudósító című havilapnak, 1921 júliusától társszerkesztője és főmunkatársa a kolozsvári A Hírnök című folyóiratnak.

Száznegyven éve, 1871. január 19-én született Menaságon **Adorján Ágoston** honvédtábornok. 1957-ben hunyt el Budapesten.

Hetven éve, 1941. január 20-án született Tornyán **Kiss János, Dormándi Kiss (D. Kiss János)** újságíró. 1969–76 között a csíkszeredai Informația Harghitei belső munkatársa, a Scînteia Harghita megyei tudósítója, majd az 1989-es fordulatot követően a Tromf című satirikus lap alapítója.

Százharmincöt éve, 1876. január 23-án született Stuttgartban **Boldog Rupert Mayer** jezsuita szerzetes, a nemzeti szocializmus alatt a katolikus ellenállás résztvevője. 1917-ben a csíkszeredai hadikórházban is kezelték.

Száz éve, 1911. január 23-án született Székelyszentkirályon **Bálint Albert Salvator** OFM teológiai tanár, volt politikai fogoly. Csíksomlyón is volt lelkész.

Ötvenöt éve, 1956. január 25-én hunyt el Szekesfehérváron **dr. Balázs András** kanonok, pápai prelátus, a teológia doktora, jogtörténész.

Százöt éve, 1906. január 28-án hunyt el Zilahon **Rózsáigi (Rózsa) Antalné** (csiktaplocai Bálintffy Etelka) író, költő. Pesti szalonjában gyakran megfordultak a korszak irodalmának jelesei. Borosjenőn született.

Nyolcvan éve, 1931. január 30-án hunyt el **Fejér Sándor,** Csík vármegye alispánja.

Petres Kálmán (A Hírnök, 1923)

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT RUGONFALVI KISS ISTVÁN

Százharminc éve, 1881. január 14-én született Gyimesfelsőlokon Kiss István (Rugonfalvi Kiss) történész, levéltáros, a debreceni egyetem rektora. Az elemi iskolát Csíkszentgyörgyön végezte, a székelyudvarhelyi református kollégiumban érettségizett, a budapesti egyetemen hallgatott bölcsészetet és jogot. Legismertebb történeti vállalkozása: A nemes székely nemzet képe. Irodalmi munkásságában nemesi hagyományok és függetlenségi nacionalizmus hatása mutatkozott. A második világháború után meghurcolták, nézeteiért börtönbe került. Szabadulása után Biharkeresztesre költözött, ott hunyt el 1957-ben.

Rugonfalvi Kiss István: A nemes székely nemzet képe – Kráter kiadó, 2009

KÉTSZÁZHATVANÖT ÉVE SZÜLETETT MÁRTONFI JÓZSEF

Kétszázhatvanöt éve, 1746. január 15-én született Csíkszentkirályon Mártonfi József (csík-mindszenti), erdélyi püspök, egyházi író. Csíksomlyón, majd Kolozsváron tanult. Az erdélyi gimnáziumok számára új szabályzatot dolgozott ki, amelyet II. József is jóváhagyott (Norma Regia, 1781). Reformtörekvései között szerepelt a papok nyugdíjügye. Vagyonának egy részét a papi nyugdíjra hagyta. Az irodalom, a tudósok, köztük Révai Miklós támogatója. Számos színdarabja maradt fenn kéziratban. Verseket is írt.

(A Magyar Életrajzi Lexikon nyomán)

Mártonfi József erdélyi püspök (Vasármapi Újság, 1858. február 21.)

HETVEN ÉVE SZÜLETETT D. KISS JÁNOS

Hetven éve, 1941. január 20-án született Tornyán Kiss János, Dormándi Kiss (D. Kiss János) újságíró. Aradon végezte a középiskolát, majd Marosvásárhelyen a Pedagógiai Főiskolán román–magyar szakos tanári diplomát szerzett. 1969–76 között a csíkszeredai Informația Harghitei belső munkatársa, a Scinteia Harghita megyei tudósítója volt. Humoros írásai a Brassói Lapok és a Hargita hasábjain is megjelentek. Az 1989-es fordulatot követően megalapította a Tromf című satirikus lapot, amelynek nemigen volt előzménye a romániai magyar sajtóban.

A lap a főszerkesztő 1993 májusában bekövetkezett halála után megszűnt.

Illusztráció a Tromfból – 1990. február

FEBRUÁRI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Ötvenöt éve, 1956 februárjában hunyt el a Rimnicu Sărat-i börtönben **Sándor Imre** püspöki helytartó.

Nyolcvan éve, 1931 februárjában kérte Csíkszereda Városi Tanácsa, hogy a Hargita utcának a vasúton túli része egészen az utazsházig közigazgatásilag Csíkszeredához tartozzon.

Százötvenöt éve, 1856. február 3-án született Csíkszentmártonban **Imecs Ernő,** az előpataki gyógyfürdő birtokosok szövetkezetének és a fürdőhelynek igazgatója.

Tíz éve, 2001. február 3-án hunyt el Bukarestben **Drócsay Imre** grafikus. Csíkszeredában született.

Hetven éve, 1941. február 4-én született Nyárádszentmártonban **Klacsmányi Sándor** szerkesztő, műfordító. Egy rövid ideig Csíkszeredában tanított.

Száztizennöt éve, 1896. február 6-án született Csíkmindszentben **Bakó Gábor** útépítő mérnök, főmérnök.

Százhusz éve, 1891. február 7-én született Fogarason **Bíró Benedek József** OFM, házfőnök, misszionárius, csíksomlyói tanár.

Negyven éve, 1971. február 7-én hunyt el Csíkszeredában **Albert Vilmos** tanár, pedagógiai szakíró.

Százötvenöt éve, 1856. február 9-én született Csibában (Maros-Torda vm.) **Szabó György** főesperes-plébános, az első csíkvármegyei tejszövetkezet alapítója.

Sándor Imre (A Hírnök, 1935. Január 15.)

Százhatvanöt éve, 1846. február 9-én született Hiliben **Fábián Sándor** pápai prelátus, kanonok, a gyulafehérvári római katolikus főgimnázium igazgatója. Csíksomlyón tanult.

Száz évvel ezelőtt, 1911. február 11-én hosszas előkészületek után **kigyúlt a villany Csíkszeredában.**

Százhuszonöt éve, 1886. február 18-án született Csíkkozma-son **Boga Alajos** egyházi író, kanonok, pápai prelátus, a katolikus egyház vértanúja.

Százöt éve, 1906. február 19-én hunyt el Budapesten **Bartha Ignác** ügyvéd, országgyűlési képviselő. Kászonyfaluban született százhatvanöt éve, 1846-ban.

Ötvenöt évvel ezelőtt, 1956. február 21-én hunyt el Marosvásárhelyen **Boga Lajos** természettudományi szakíró, szerkesztő, a csíkszeredai főgimnázium tanára, a Bolyai tudományegyetem állattani professzora.

Ötvenöt éve, az 1956. február 21-i **népszámlálás** szerint Romániában 1 651 953 személy vallotta magát magyar anyanyelvűnek és 1 589 443 magyar nemzetiségűnek.

Százharminc éve, 1881. február 25-én hunyt el Csíksomlyón **Mikó Mihály** főispán, jogász, országgyűlési képviselő.

ÖTVENÖT ÉVE HUNYT EL SÁNDOR IMRE

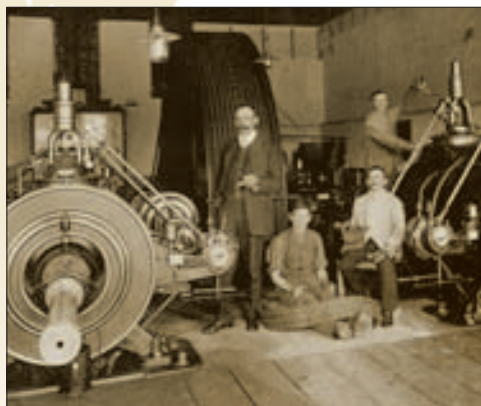
Ötvenöt éve, 1956 februárjában fagyott halálra a Rimnicu Sărat-i börtönben Sándor Imre püspöki helytartó, 1950-tól, Boga Alajos letartóztatása után, az erdélyi egyházmegye vezetője. Sándor Imre Csíkverebesen született, a csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumban tanult, 1920 és 1930 között a Főgimnázium hittanára volt. 1944 szeptemberében a Kolozsvárt alakított Erdélyi Magyar Tanács tagja. 1951 márciusában letartóztatták, és 1952 januárjában Bukarestben bíróság elé állították. Ítéletének indoka és ideje ismeretlen.

A Hargita utca (Nagyerdői út) az 1900-as évek elején.
<http://csikiakkclubjamindenkiacsiki.network.hu>

A HARGITA UTCA

Nyolcvan éve, 1931 februárjában kérte Csíkszereda Városi Tanácsa, hogy a Hargita utcának a vasúton túli része egészen az utászházig közigazgatásilag Csíkszeredához tartozzon. „Elsősorban a kérdéses terület szorosan a városhoz tartozik. A lakások vasutasok, hivatalnokok stb., akiknek fizetésük és nyugdíjaik magasabb városi pótlékokkal számíthatnak. Tehát a lakosoknak is inkább érdeke a városhoz való tartozás. (...) Építkezési szempontból pedig egyenesen lehetetlen, hogy ezen terület, mely szorosan a városhoz épült, ne tartozzon a városi mérnöki hivatal ellenőrzése alá.” – hangzott el az indoklás. (Csíki Lapok, 1931. február 8.) Ezt követően lett egyre hosszabb a Hargita utca, míg ma 23 km-es hosszúságával Románia leghosszabb utcája.

A Ganz-féle villanytelep (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

SZÁZÉVES A CSÍKSZEREDAI VILLANYVILÁGÍTÁS

Száz évvel ezelőtt, 1911. február 11-én kigyúlt a villany Csíkszeredában. A budapesti Ganz-féle villamossági Rt. 1910-ben építette fel áramfejlesztő telepét, és még egy negyedszázaddal később, a harmincas években is a cég csíkszeredai üzemzetősége működtette a telepet, mely 3100 volt, 42 periódusú háromfázisú váltakozó áramot termelt. A hajtórőt három darab Diesel-motor szolgáltatta 200 lóerő, illetve 136 kilovoltamper összteljesítménnyel. Az áramot oszlopokra szerelt szabadvezetékek juttatták el a város különböző részein működő 17 db transzformátorig. 1934-ben a primér vonal 6 km, míg a szekunder huzalok majdnem 15 kilométer hosszan voltak beépítve.

Dr. Boga Alajos

SZÁZHUSZONÖT ÉVE SZÜLETETT BOGA ALAJOS

Százhuszonöt éve, 1886. február 18-án született Csíkközváson Boga Alajos egyházi író, kanonok, pápai prelátus, a katolikus egyház vértanúja. Csíksomlyón, majd Székelyudvarhelyen tanult, a teológiát Bécsben a Pazmaneumban végezte. 1933-tól kanonok, egyházmegyei tanfelügyelő, 1939-től pápai prelátus. A börtönbe zárt Márton Áron püspök titkos ordináriusa volt, míg maga is börtönbe került. 1954. szeptember 14-én, a máramarosszigeti börtönben hunyt el, sírja mai napig ismeretlen.

MÁRCIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Húsz éve, 1991. március 7-én hunyt el Budapesten **Bartha János** színész. Csíkszeredában született.

Ötven éve, 1961. március 9-én hunyt el Budapesten **Oláh Gusztávné Fodor Róza** festőművész. Csíksomlyón született.

Száz éve, 1911. március 11-én hunyt el Csíkszeredában remetei **dr. Filep Sándor** városi tisztí és kórházi főorvos, a megyebizottság és a városi képviselő-testület tagja.

Negyvenöt éve, 1966. március 15–22. között **népszámlálás és lakásösszeírás** zajlott Romániában. Az összesített adatok szerint ekkor Erdélyben 1 626 000 magyar anyanyelvű élt, azaz a népesség 27%-a, míg Moldvában csupán 9516 fő vallotta magát magyarnak, ami jelzi, hogy a még meglévő magyar anyanyelvű csángókat románok írták be.

Száztíz éve, 1911. március 18-án hunyt el **Ferenczy Károly** gyergyószentmiklósi plébános, főesperes.

SZÁZTÍZ ÉVE HUNYT EL FERENCZY KÁROLY

Száztíz éve, 1911. március 18-án hunyt el Ferenczy Károly gyergyószentmiklósi plébános, főesperes. Csíkszentgyörgyön született, Csíkszentkirályon is tevékenykedett. Munkája, Halotti zsolozsmák és szertartások könyve a nép számára címmel Csíkszeredában jelent meg 1888-ban. Tivai Nagy Imre szerint „Csíkszentkirályon a papilak és a templom környékét csinosan rendbe hozta és befásította. Ott szerzett érdemei méltatták nálunk a legelső és legtekintélyesebb plébánia székébe”.

Kétszázhetven éve, 1741. március 19-én hunyt el Nagyszébenben **Jánosi Miklós** SJ tanár, az erdélyi püspök tanácsosa. Mindszentben született.

Százhatvanöt éve, 1846. március 19-én született Kolozsváron **Mátrai B. Béla** (családi neve: alcsiktusnádi Betegh Béla), csíki származású színművész.

Háromszázhetvenöt éve, 1636. március 21-én hunyt el Bacán **Mikó Ferenc**, **Hídvégi Mikó** politikus, diplomata, emlékiratíró, Csík, Gyergyó és Kászoszszék főkapitánya, a Mikó-vár építtetője.

Százhatvanöt éve, 1846. március 21-én született Felsőbesen **Grozé Győző (Nicefor)** címzetes alezredes, kerületi csendőrpáncsnok-helyettes. 1877–1881 között szakaszpáncsnok volt Csíkszeredában.

Száztíz éve, 1901. március 25-én született Csíkmenaságon és negyvenöt éve, 1966. március 27-én hunyt el Szentdemeteren **Pál Gyula** plébános, volt politikai elítélt.

Százhetven éve, 1841. március 30-án született Csíktaplocán **Holló József Kázmér** OFM Ferenc-rendi szerzetes, költő.

Ferenczy Károly (Magyarország és a Külföld – Budapest, 1900. április)

SZÁZHATVANÖT ÉVE SZÜLETETT MÁTRAI B. BÉLA

Százhatvanöt éve, 1846. március 19-én született Kolozsváron Mátrai B. Béla (alcsiktusnádi Betegh Béla), csiki származású színművész. A budai várszínházban, majd Fehérvári Antal kolozsvári társulatánál lépett fel. Később többek között Kassán és Aradon működött. 1880-ban a bécsi népszínműtársulat művezetőjévé nevezték ki. 1883-ban a Nemzeti Színház segédrendezőjévé hívták meg. 1896-ban a Vígszínház tagjainak sorába szerződtek, ahol később főrendező lett és a színház színésziskolájának gyakorló tanára. Végül 1902-től haláláig a Nemzeti Színház rendezője volt.

A bécsi magyar népszínműtársulat vezető alakjai, középen Mátrai B. Béla

HÁROMSZÁZHETVENÖT ÉVE HUNYT EL MIKÓ FERENC

Háromszázhetvenöt éve, 1636. március 21-én hunyt el Bacán Mikó Ferenc (Hídvégi Mikó) politikus, diplomata, emlékiratíró, Csík-, Gyergyó- és Kászonszék főkapitánya, a Mikó-vár építtetője. Barcsai András, majd Bethlen Gábor apródja, titkára volt. Többször teljesített diplomáciai megbízatást a török udvarban és a nyugati uralkodóknál, a pozsonyi békekötésen (1626) ő volt a fejedelem fő követe. Erdemeiért jelentős birtokadományokban részesült.

Mikó Ferenc arcképe (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

SZÁZHATVANÖT ÉVE SZÜLETETT GROZÉ GYŐZŐ (NICEFOR)

Százhatvanöt éve, 1846. március 21-én született Felsőbesen Grozé Győző (Nicefor) címzetes alezredes, kerületi csendőrparancsnok-helyettes. 1877–1881 között szakasparancsnok volt Csíkszeredában. „Megállapodott, határozott jellemű, nyugodt vérmérsékletű volt, jó szellemi képességgel és felfogással. (...) Egyike azoknak a keveseknek, akik 1868-tól a cs. és kir., majd 1876-tól a magyar királyi erdélyi, végül az 1881-től szervezett mai csendőrségünkönél folytatólagosan szolgáltak.” – írta dr. Preszly Lóránd.

Grozé Győző (dr. Preszly Lóránd: A csendőrség úttörői – Budapest, 1926)

ÁPRILISI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Kétszáznegyven éve, 1771 áprilisában született és százötvenöt éve, 1856. december 8-án hunyt el Gyulafehérváron **Gyenge Imre** (miklósvári) kanonok. Kászonjakabfalván és Csíkszenttamáson is volt plébános.

Huszonöt éve, 1986 áprilisában hunyt el Budapesten **Höngig Sándor** író. Szépvízen született.

Hatvanöt éve, 1946. április 6-án hunyt el Pécsen **Berze Nagy János** folklorista, 1915–1917 között Csík vármegyei tanfelügyelő.

Öt éve, 2006. április 9-én hunyt el Csíkszeredában **Kardalus János** néprajzi író, etnográfus.

Hatvan évvel ezelőtt, 1951. április 11-én vagy 14-én hunyt el Kézdivásárhelyen **Zsögön Zoltán** költő, pedagógus, csíksomlyói és csíkszeredai tanítóképző intézeti tanár.

Százhuszonöt éve, 1886. április 14-én hunyt el Gyulafehérváron **Móricz Gyula** csíksomlyói főgimnáziumi tanár, szakíró, a Székelyföld szerkesztője.

Öt éve, 2006. április 19-én hunyt el Csíkszeredában **Mérey András** grafikus.

Százharminc éve, 1881. április 21-én született Csíksomlyón és negyvenöt éve, 1966. július 26-án hunyt el Kertán **Bartalis Béla** néptanító, iskolaigazgató, hangyaszövetkezeti elnök.

Kétszázötvenöt éve, 1756. április 22-én hunyt el Nagyajtán **Cserei Mihály** erdélyi történétirő. Csíkrákoson született.

Kilencvenöt éve, 1916. április 27-én született Kisgörgényben **P. Papp Asztrik** Ferenc-rendi szerzetes, költő, volt politikai fogoly. Csíksomlyón is működött.

Negyvenöt éve, 1966. április 28-án hunyt el Csíktaplocán **Antal Áron** író, történész, tanár.

HATVANÖT ÉVE HUNYT EL BERZE NAGY JÁNOS

Hatvanöt éve, 1946. április 6-án hunyt el Pécsen Berze Nagy János folklorista, 1915–1917 között Csík vármegyei tanfelügyelő. A Magyar Életrajzi Lexikon szerint parasztcsaládból származott. 1905-ben bölcsészdoktorrá avatták. 1905-től 1939-ig a tanügyigazgatás területén dolgozott különböző beosztásokban és állomáshelyeken. Falusi tanítókból szervezett gyűjtőhálózat segítségével állandóan gyarapította folklóranyagát. Mesekatalógusa a magyar népmesék első nagyobb, korszerű rendszerezése.

Berze Nagy János

Zsögön Zoltán (a csíkszeredai Római Katolikus Tanítóképző 1928–29-es végzettjeinek tablójá)

P. Papp Asztrik A Jézushágón című kötetének borítója

Antal Áron (a csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium 1922–23-as végzettjeinek tablójá)

HATVAN ÉVVEL EZELEŐTT HUNYT EL ZSÖGÖN ZOLTÁN

Hatvan évvel ezelőtt, 1951. április 11-én (más adatok szerint 14-én) hunyt el Kézdivásárhelyen Zsögön Zoltán költő, pedagógus. 1880-ban született Ozsdolán. Középiskolai tanári oklevelet Budapesten szerzett. Előbb Csíksomlyón, azután Csíkszeredában tanítóképző intézeti tanár, később a Hírnök című lap munkatársa, majd Marosvásárhelyen a római katolikus tanítóképző igazgatója. A csikmadéfalvi székely vértanúk emlékének felavatása ünnepélyén elszavalt versének királyellenes versszaka miatt börtönbe került. Ady Endrével, aki őt „írásköteles író”-nak nevezte, barátságban volt.

KILENCVENÖT ÉVE SZÜLETETT P. PAPP ASZTRIK

Kilencvenöt éve, 1916. április 27-én született Kisgörgényben P. Papp Asztrik Ferenc-rendi szerzetes, költő. Székelyudvarhelyen érettségizett, a teológiát Vajdahunyadon, egyetemi tanulmányait Kolozsváron végezte. Ferences szerzetes volt Csíksomlyó, Mihháza, Máriaradna, Esztelnek, Szárhegy rendházaiban. Első versei a Csíksomlyói Virágok című negyedévi kéziratot folyóiratban jelentek meg. „Költészetét népi katolicizmus és a Székelyföld tájait idéző Szent Ferenc-i természetrajongás, érzékeny humánium jellemzi” – állapítja meg a Romániai Magyar Irodalmi Lexikon.

NEGYVENÖT ÉVE HUNYT EL ANTAL ÁRON

Negyvenöt éve, 1966. április 28-án hunyt el Csíktaplócán Antal Áron író, történész, tanár. Csíkdánfalván született százharminc évvel ezelőtt, 1881. október 20-án. Középiskoláit Csíksomlyón, egyetemi tanulmányait Kolozsváron és Budapesten végezte. Középiskolai tanárként dolgozott Kézdivásárhelyen, Csíkszeredában és Brassóban. Cikkei jelentek meg több erdélyi lapban. Megírta a moldvai csángók katolikus egyházközségeit meglátogató Imets Fülöp Jákó életrajzát, és munkatársa volt a Székelyföld és székely nagyjaink című mű I. kötetének (Kézdivásárhely, 1914), amelyben Csík vármegye történetéről írt.

MÁJUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Százöt évé, 1906. május 2-án **vasúti sztrájk**ról adott hírt a Csíki Lapok.

Húsz évé, 1991. május 2-án hunyt el Kolozsváron **Pálffy Ferenc** mezőgazdasági szakíró, a csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium tanára.

Száztíz évé, 1901. május 4-én született Zetelakán **P. Szabó Dömjén** OFM házfőnök, plébános. Csíkszeredában tanult.

Százhatvan évé, 1851. május 4-én született Baróton **dr. Fejér Dávid**. Iskoláit Brassóban és Csíksomlyón végezte. Kilencvenöt évé, 1916-ban hunyt el.

Kilencven évé, 1921. május 8-án alakult meg a **Román Kommunista Párt**.

Ötven évé, 1961. május 13-án hunyt el Csíkszeredában **Nagy György** erdészeti szakíró, a csíkszeredai Erdőkitermelési Mesterképző Műszaki Iskolaközpont igazgatója.

Kétszázhetven évé, 1741. május 14-én hunyt el Nagyszebenben **Csató Elek János** OFM tartományfőnök. Csikdelnén született.

Huszonöt évé, 1986. május 14-én hunyt el Marosvásárhelyen **Mester László Zsuzsánna** festőművész, muzeológus. Csíkszeredában született.

Kilencven évé, 1921. május 14–15-én került sor a háború utáni első nagyobb arányú **búcsúra Csíksomlyón**: huszonegy kereszttel huszonöt község vett részt.

SZÁZTIZENÖT ÉVE SZÜLETETT TETIU AUREL

Száztizenöt évé, 1896. május 20-án született Hurezun **dr. Tetiu Aurel** jogász, a Nemzeti Parasztpárt tagja, Csík megye prefektusa. 1920–1923 között Csíkszereda város polgármestere volt, egy olyan időszakban, amikor a városi tanács képviselő-testület nélkül tevékenykedett. Polgármestersége idején felújították a városi vágóhidat, a postaépületet, kijavították a régi aszfaltjárdákat és újakat építettek. Egy polgármesteri közlemény szerint ekkor a városban 250 magánház és 22 közintézmény volt. Dr. Tetiu Aurel 1984-ben hunyt el.

Százhatvanöt évé, 1846. május 18-án született Segesváron **Tankó János** bölcseleti doktor, főreáliskolai tanár, szakíró. Csíksomlyón is tanult.

Százharmincöt évé, 1876. május 18-án hunyt el Székelyudvarhelyen **Kabos Károly** honvéd őrnagy, szolgabíró. Kozmásán született.

Száztizenöt évé, 1896. május 20-án született Hurezun **dr. Tetiu Aurel** jogász, a Nemzeti Parasztpárt tagja, Csíkszereda város polgármestere, Csík megye prefektusa.

Hatvanöt évé, 1946. május 21-én született Csíktaplócán **Balogh László** író, újságíró. 2003-ban hunyt el Sepsiszentgyörgyön.

Száz évé, 1911. május 21-én hunyt el Budapesten **Enyeter Ferenc** csendőrezredes, kerületi parancsnok. Csíkszeredában született.

Százhatvanöt évé, 1846. május 22-én született Nagylévárdon **Kővári László** királyi erdőtanácsos, Csíkszereda városi képviselő-testületének tagja, az országos erdészeti egyesület alapító tagja.

Húsz évé, 1991. május 31-én hunyt el Aradon autóbalesetben **Becze Antal** tanfelügyelő, a Hargita Megyei Művelődési és Nevelési Bizottság elnöke. Csíksomortánban született.

Dr. Tetiu Aurel és családja (A felvétel Takács István tulajdona.)

HATVANÖT ÉVE SZÜLETETT BALOGH LÁSZLÓ

Hatvanöt éve, 1946. május 21-én született Csíktaplocán Balogh László író, újságíró. Hosszú ideig a Kovászna megyei könyvtár munkatársa volt. 2003-ban hunyt el Sepsiszentgyörgyön. „Tele bőrönddel ment el Balogh László, késeletetett, kínos visszautasításokkal terhelt indulása után, a kilencvenes években jött el az Ő ideje (...). Végre írhatta a kiadás reményében szentgyörgyi regényeit, írhatta felkavaró dokumentumköteteit, amelyek a politikai futurizmus: az ötvenes évek iszonyatos igazságtalanságairól és törvénytelenégeiről szóltak, útjából elhárultak a cenzurális akadályok...” – fogalmazott nekrológiájában Bogdán László.

Balogh László (Családi kép – Kriterion, Bukarest, 1983)

SZÁZ ÉVE HUNYT EL ENYETER FERENC

Száz éve, 1911. május 21-én hunyt el Budapesten Enyeter Ferenc csendőrezredes, kerületi parancsnok. Csíkszeredában született 1850-ben. Édesapja katonatiszt volt. Az algimnáziumot Csíksomlyón, a felsőkereskedelmi iskolát Marosvásárhelyen végezte. Később a Ludovika Akadémia tisztképző tanfolyamára járt. 1883-ban lépett a csendőrség szolgálatába. 1905-től ezredes, a Kolozsvári csendőrkerület parancsnoka. „Páratlan szorgalommal, becsvágygal, kitartással és önfeláldozással szentelte életét hivatásának. Mint parancsnok maga volt a gondoskodó jóság, a mindenre kiterjedő figyelem, mint ember ideálja volt a gavallér uriságnak.” – írta dr. Preszly Lóránd.

Enyeter Ferenc (dr. Preszly Lóránd: A csendőrség úttörői – Budapest, 1926)

HÚSZ ÉVE HUNYT EL BECZE ANTAL

Húsz éve, 1991. május 31-én hunyt el Aradon autóbalesetben Becze Antal tanár, tanfelügyelő, pártbizottsági tanügyi előadó, a szárhegyi Barátság alkotótábor alapító tagja, a Hargita Megyei Művelődési és Nevelési Bizottság elnöke. Becze Antal Csíksomortánban született. 1954-ben a csíkszeredai Magyar Vegyes Líceumban érettségizett, a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem Matematika-fizika Karán szerzett oklevelet. Elkészítette Hargita megye művelődési monográfiáját, műemlékeinek leírását, Csík megye összes településének és a gyimesi csángóknak illusztrált monográfiáját. 35 000 diaposzítívet készített a megyéről.

Becze Antal (A felvétel Becze Zoltán tulajdona.)

JÚNIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száz éve, 1911. június 1-jén hunyt el Désen **Kozma Döme** (Kozma János Demeter OFM) Ferenc-rendi szerzetes, házfőnök. Csíksomlyón is tanult és tanított.

Kilencven éve, 1921. június 1-jén született Csíkmenaságon **Tekeres Sándor** énekművész, a Fővárosi Operettszínház, majd a Néphadsereg Művészegyüttesének szólistája. Budapesten hunyt el.

Harminc éve, 1981. június 3-án hunyt el Bukarestben **Bányai László** (eredeti nevén Baumgarten) közíró, történész, docens doktor. 1930 és 1933 között Csíkszeredában volt középiskolai tanár.

Száz éve, 1911-ben költözött a nagy múltú csíksomlyói gimnázium a jelenlegi Márton Áron utcai új épületbe. Az **új gimnáziumot**, amely Erdély legnagyobb iskolaépülete, gróf Majláth Gusztáv Károly püspök szentelte fel 1911. június 5-én.

Kilencven éve, 1921. június 7-én **Groza Péter** erdélyi miniszter Csíkszeredába látogatott. A megyeháza nagytermében magyarul mondott beszédet.

Nyolcvan éve, 1931. június 7-én (egyes források szerint július 7-én) szervezték meg az első **Ezer Székely Leány Napját** Csíksomlyón.

Száz éve, 1911. június 12-én született Kolozsváron **Jakab László** kanonok, hittanár. Halála előtt hosszú évekig Csíkszeredában élt.

Száztizenöt éve, 1896. június 16-án született Sebesen (Fogarás) **Faroga Victor**, Csíkszereda polgármestere. Ötven éve, 1961. november 25-én Brassóban hunyt el.

Száznegyven éve, 1871. június 17-én hunyt el Olaszországban **Gál Sándor** szabadságharcos honvédtábornok. Csíkszentgyörgyön született 1817-ben.

Hatvanöt éve, 1946. június 20-án hunyt el Youngstown-ban (Ohio, USA) **Bíró Gergely Lőrinc** OFM misszionárius. A gimnáziumot Csíksomlyón végezte.

Százötvenöt éve, 1856. június 23-án született Kézdiszentléleken **Jákó János** bölcseleti doktor, állami főgimnáziumi tanár. Csíksomlyón is tanult.

Százhetven éve, 1841. június 24-én született az udvarhelyszéki Véckén **Csiszér János** költő, műfordító, csíksomlyói plébános.

Kétszázöt éve, 1806. június 25-én hunyt el Székelyudvarhelyen **Szentes Antal Regináld** drámaíró, ferences szerzetes, tanár. Madéfalván született 1747-ben.

Nyolcvan éve, 1931. június 27-én hunyt el **Tivai Nagy Imre** író, iskolaigazgató, lapalapító, szerkesztő. Csíksomlyón született.

Kilencvenöt éve, 1916. június 27-én hunyt el Gyulafehérváron **Kórdy Péter** teológiai doktor, gyulafehérvári tanár, a Batthyányi-intézet könyvtárnoka.

Száztíz éve, 1901. június 28-án született Várdotfalván **Domokos Pál Péter** néprajz- és népzenekutató, irodalomtörténész.

KILENCVEN ÉVE SZÜLETETT TEKERES SÁNDOR

Kilencven éve, 1921. június 1-jén született Csíkmenaságon Tekeres Sándor énekművész. A negyvenes évek elején került Budapestre. A Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán tanult. Előbb a Magyar Néphadsereg Művészegyüttesének, majd a Fővárosi Operettszínháznak, később a Néphadsereg Művészegyüttesének szólistája. Gyakran az Országos Rendező Iroda által szervezett hangversenyeken énekelt népdalokat, időnként magyar nótákat is, melyekről számos hangfelvétel készült. Budapesten hunyt el 1977-ben.

Tekeres Sándor (Leszler József: Nótakedvelőknek. Bp., Zeneműkiadó, 1986)

Bányai László (A felvétel az ifj. Bányai László tulajdona.)

HARMINC ÉVE HUNYT EL BÁNYAI LÁSZLÓ

Harminc éve, 1981. június 3-án hunyt el Bukarestben Bányai László (eredeti nevén Baumgarten) közi, történész, docens doktor. 1930–1933 között Csíkszeredában volt középiskolai tanár. A Romániai Magyar Irodalmi Lexikon adatai szerint a MADOSZ vezetője volt, majd a felszabadulás után a Magyar Népi Szövetség végrehajtó bizottsági tagja, nemzetgyűlési képviselő, az Elnöki Tanács tagja, miniszteri tanácsos, a Bolyai Tudományegyetem rektora, miniszterhelyettes majd a bukaresti Történeti Intézet aligazgatója. Hagyatékának egy része, feldolgozatlanul, a Csíki Székely Múzeumban található.

SZÁZ ÉVE KÖLTÖZÖTT ÚJ ÉPÜLETBE A GIMNÁZIUM

Száz éve, 1911-ben költözött a nagy múltú csíksomlyói gimnázium a jelenlegi Márton Áron utcai új épületbe. Az új gimnáziumot, amely Erdély legnagyobb iskolaépülete, gróf Majláth Gusztáv Károly püspök szentelte fel 1911. június 5-én. „Az új intézetben a tanítás lelkes körülmények között, megújhoda indult. Az iskola szertárai az akkori idők modern szemléltetőeszközeivel voltak felszerelve. A könyvtár számára nem kevesebb, mint ötven lap és folyóirat járt. Természetrajzi, földrajzi, néprajzi, művészettörténeti képek díszítették a tágas és világos folyosókat. Az épület előtt gyönyörű szép sétánnyal ellátott, parkosításra váró övezet, az épület háta mögött, pedig nagy játszótér állott a diákok rendelkezésére. Úgy látszott, hogy az évszázadokon át sok vihart, küzdelmet látott iskola életében egy csodálatos, új, jól megérdemelt korszak következett be” – írta Antal Imre helytörténész.

A csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium épülete a harmincas években (A felvétel dr. Csedő Csaba tulajdona.)

SZÁZTIZENÖT ÉVE SZÜLETETT ÉS ÖTVEN ÉVE HUNYT EL FAROGA VICTOR

Százötvenöt éve, 1896. június 16-án született Sebesen (Fogaras) Faroga Victor, Csíkszereda polgármestere. 1926 márciusától töltötte be Csíkszereda polgármesteri tisztségét. „A háború utáni tulajdonképeni városrendezés és építési normák felállítására Faroga Victor polgármester nevéhez fűződik, ki eltántoríthatatlan akarattal dolgozik a város fejlődésének érdekében. – vélte Frank Miklós volt városi főmérnök 1934-ben. – Kifejlesztette az uthalózatot, úgy, hogy a városnak ma már két országutszerű főutcája helyett 9 forgalmas utcája van. A főutvonalak köbörkolattal való ellátása folyamatban van. A város központján létesülő park és az utcák új vonalazása ma már Csíkszeredát Erdély modern városai közé sorozzák.”

Faroga Victor ötven éve, 1961. november 25-én Brassóban hunyt el.

Faroga Victor (A felvétel Molnár Jolán tulajdona.)

JÚLIUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Harmincöt éve, 1976 júliusában készült el **az első csíkszeredai traktor.** A csíkszeredai Traktorgyár 1972-ben kezdett épülni, 1975. január 20-án került sor az első részleges üzembe helyezésre, 1976. augusztus 23-án pedig az ünnepi felvonulást már az itt gyártott traktorok nyitották meg.

Száz éve, 1911. július 1-jén született Szentivánlaborfalván **Opra Pál** mezőgazdasági szakíró, egyetemi előadótanár. Középiskoláit Csíkszeredában végezte.

Kilencven éve, 1921. július 3-án megalakult a **Csik Megyei Magyar Szövetség** Pál Gábor elnöklétével. A megyei bizottságba Szócs János történész adatai szerint 177 embert választottak be.

Százhusz éve, 1891. július 4-én hunyt el Kalocsán **Haynald Lajos** teológiai doktor, bíborkn-érsek. Támogatásával jött létre a csíksomlyói tanítóképző. Százkilencvenöt éve, 1816. október 3-án született Szécsényben (Nógrád megyében).

Száz éve, 1911. július 16-án született Marosvásárhelyen **Cselényi Béla** történész. 1938-ban a csíkszeredai gimnázium tanára volt.

SZÁZHÚSZ ÉVE HUNYT EL HAYNALD LAJOS

Százhusz éve, 1891. július 4-én hunyt el Kalocsán Haynald Lajos teológiai doktor, bíborkn-érsek, erdélyi katolikus püspök. Mint erdélyi püspök több ízben bejárta egyházmegyéjét prédikálva s bérálva. Különösen sok érdeme van az egyházi fegyelem megszilárdításában s a népispolák ügyének emelésében. Nevéhez fűződik a csíksomlyói tanítóképző létrehozása 1858-ban. Gazdag növénygyűjteményt és könyvtárat hagyott a Magyar Nemzeti Múzeumra.

Hetven éve, 1941. július 18-án született Ajnádon **Rácz Albert** újságíró, helytörténész. Középiskolai tanulmányait Csíkszeredában végezte.

Kilencvenöt éve, 1916. július 19-én született Szépvízen **Száva János Zoltán** orvos, egyetemi tanár, és tíz éve, 2001. július 27-én hunyt el Marosvásárhelyen.

Száztizent éve, 1896. július 21-én született Tusnádfürdőn **Bay Miklós** honvéd őrnagy.

Ötvenöt éve, 1956. július 28-án hunyt el Budajenőn **Földes Zoltán** költő, elbeszélő, tankönyvíró. Csíksomlyón született.

Hatvan éve, 1951. július 30-án kezdődött Bukarestben **Márton Áronnak és társainak pere.**

Százharminc éve, 1881. július 31-én született Alsójárán **Dobos Ferenc** költő, történész. 1905–1908 között a csíksomlyói főgimnázium tanára volt.

Haynald Lajos (A felvétel Fodor Pál tulajdona.)

HARMINCÖT ÉVES A CSÍKI TRAKTOR

Harmincöt éve, 1976 júliusában készült el az első csíkszeredai traktor. A csíkszeredai traktorgyár 1972-ben kezdett épülni, 1975. január 20-án került sor az első részleges üzembe helyezésre, 1976. augusztus 23-án pedig az ünnepi felvonulást már az itt gyártott traktorok nyitották meg. Csíkszeredában 45 lóerős, szőlőtermesztésben használt traktorokat (SV-445), hegyvidéki, 45 lóerős traktorokat (SIV 445), valamint S 651, SL 651, SL 9-651, S 800 és SM 800-as elnevezésű traktorokat gyártottak. 1980-ban a hazai traktorgyártás öt százalékát adta Csíkszereda, a gyárban több mint kétezer ember dolgozott. Az 1989-es rendszerváltás után fokozatosan elbocsátották az alkalmazottakat. A vállalat privatizációja nem sikerült, 2006-ban megkezdődött a traktorgyár csődeljárással való felszámolása.

A traktorgyár végnapjai

ÖTVENÖT ÉVE HUNYT EL FÖLDES ZOLTÁN

Ötvenöt éve, 1956. július 28-án hunyt el Budajenőn Földes Zoltán költő, elbeszélő, tankönyvíró. Csíksomlyón született. Ugyanitt tanítói oklevelet, Kolozsvárt jogi doktorátust szerzett. Már az első világháború előtt több verseskötete jelent meg. A Hírnök, Pásztortűz, Vasárnap, Új Cimbora, Jóbarát, Erdélyi Tudósító munkatársa. 1929–30-ban Angyalkert címmel gyermekújságot adott ki.

Földes Zoltán (A felvételt Földes László tulajdona.)

HATVAN ÉVE ZAJLOTT MÁRTON ÁRON PERE

Hatvan éve, 1951. július 30-án kezdődött Bukarestben Márton Áronnak és társainak pere. Márton Áron püspököt, Szász Pált, az Erdélyi Magyar Gazdasági Egyesület volt elnökét, Kurkó Gyárfást, az MNSZ volt elnökét, Venczel József volt egyetemi tanárt, Lakatos István volt szociáldemokrata politikus, parlamenti képviselőt, Teleki Ádámot, az Erdélyi Gazda volt főszerkesztőjét, Korparich Edét, a Kaláka Szövetkezeti Központ volt elnökét és Bodor Bertalant, a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank volt igazgatóját azzal vádolták, hogy vissza akarták állítani a kapitalizmust és el akarták szakítani Erdélyt Romániától.

Kurkó Gyárfás (A felvételt Mihály Csaba tulajdona.)

AUGUSZTUSI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Nyolcvan éve, 1931 augusztusában megalakult a **Csik megyei főfőrszindikátus**. Első elnöke Frank Miklós volt.

Hetvenöt éve, 1936 augusztusában kezdődött **Hargitafürdő parcellázása**, és az üdülőtelep rohamos fejlődésnek indult.

Kétszázötvenöt éve, 1756. augusztus 1-jén hunyt el Nagyszebenben **Bögözi Ferenc László** OFM tartományfőnök, volt csiksomlyói házfőnök.

Százhatvanöt éve, 1846. augusztus 4-én született Csikszentmihályon és száz éve, 1911. augusztus végén vagy szeptember elején hunyt el **Böjthi Böjthy Endre** árvaszéki elnök, a Csikmegyei Gazdasági Egyesület alelnöke.

Nyolcvan éve, 1931. augusztus 7-én hunyt el Marosvásárhelyen **Bogáts Rajner** csikmadarasi OFM Conv. Csikmadarason született.

Százhatvan éve, 1851. augusztus 10-én született Gyergyóditróban **Ferenczy István** főgimnáziumi tanár. Csiksomlyón is tanult.

Kilencvenöt éve, 1916. augusztus 10-én született Tordán **Keszy Harmath Erzsébet** kertészeti szakíró. Csiksomlyón is tanított.

Negyvenöt éve, 1966. augusztus 11-én hunyt el **Fodor Pál** vasút-, híd-, útépítő mérnök, volt politikai elítélt. Egy ideig Csiksomlyón élt, és Csiksomlyón is helyezték örök nyugalomra.

Háromszázkilencvenöt éve, 1616. augusztus 11-én született Szentléleken **Ágoston Péter** jezsuita hitszónok.

Száztizentöt éve, 1896. augusztus 13-án született Nagyszebenben **Vámszer Géza** néprajzi író, művészettörténész.

Százhuszonöt éve, 1886. augusztus 15-én hunyt el Marosvásárhelyen **Antalfy Gábor** országgyűlési követ. Csikszentimrén született.

Százharmincöt éve, 1876. augusztus 20-án szentelte fel Fogarassy Mihály erdélyi püspök Sarlós Boldogasszony tiszteletére a **Csiksomlyói Kegyetemplomot**.

Harmincöt éve, 1976. augusztus 22-én hunyt el Csikszeredában **Nagy Imre** festőművész, grafikus.

Hetvenöt éve, 1936. augusztus 23-án új román nyelvű lap jelent meg Csikszeredában **Tinuturi Secuizate** címmel. Főszerkesztője Roman Robu, a csiktaplocai iskola igazgatója volt.

Öt éve, 2006. augusztus 23-án hunyt el Marosvásárhelyen **Kiss Elemér** matematikai szakíró. Középkolai tanulmányait Csikszeredában végezte.

Száztizentöt éve, 1896. augusztus 28-án született Csikszentdomokoson **Márton Áron** hitszónok, egyházi és neveléstudományi író, Erdély római katolikus püspöke.

Kilencvenöt éve, 1916. augusztus 28-án a kormány intézkedési következtében, a román támadástól tartva a **lakosság majdnem teljesen kiűrtette Csikszeredát**. A menekülők szekerekkel és vonattal hagyták el a várost.

SZÁZTIZENTÖT ÉVE SZÜLETETT VÁMSZER GÉZA

Száztizentöt éve, 1896. augusztus 13-án született Nagyszebenben Vámszer Géza néprajzi író, művészettörténész, és harmincöt éve, 1976. szeptember 21-én hunyt el.

1929–1941 között a csikszeredai Római Katolikus Főgimnázium tanára volt, a Csíki Székely Múzeum egyik alapítója, a Csíki Turista Egyesület egyik szervezője, és felhívta – nálunk talán elsőként – a figyelmet a műemlékvédelem fontosságára. Régi tanítványa, János Pál szerint „Vámszer Gézának Csík olyan tevékenységi terület volt, ami nélkül nem is lett volna soha Vámszer Géza, Csikszeredának pedig Vámszer Géza olyan páratlan kutatója volt, aki nagy úrtöltött be munkásságával és jelenlétével”.

Csíki szék és az Erdélyi Kárpát Egyesület helyi vezetői 1940-ben – Vámszer Géza az ülő sorban balról az első; (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

HARMINCÖT ÉVE HUNYT EL NAGY IMRE

Harmincöt éve, 1976. augusztus 22-én hunyt el Nagy Imre festőművész, grafikus, Zsögöd szülőtte. Méltatói szerint „a székely nép életét balladai tömörségű festői kompozíciókban örökítette meg”. Grafikákat, akvarelleket és rézkarcokat is készített. A fametszés kiváló mestereként tartják számon. 1962-ben zsögödi házát Csíkszereda városának adományozta, udvarán nyílt meg 1973-ban a Nagy Imre Képtár, amely ma a Csíki Székely Múzeum része. Nagy Imre mintegy nyolcezer alkotását ajándékozta Csíkszereda városának.

Nagy Imre horgászik (A felvétel a Csíki Székely Múzeum tulajdona.)

ÖT ÉVE HUNYT EL KISS ELEMÉR

Öt éve, 2006. augusztus 23-án hunyt el Marosvásárhelyen Kiss Elemér matematikai szakíró. Középiskolai tanulmányait Csíkszeredában végezte. A Bolyai Tudományegyetemen matematika szakos tanári diplomát szerzett, majd Marosvásárhelyen és Szászrégenben tanár, 1961-től a marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola, az Almérnöki Főiskola, majd a Műszaki Egyetem adjunktusa, előadótanára, később professzora, a kolozsvári Matematikai Lapok szerkesztő bizottságának tagja.

Kiss Elemér és felesége (A felvétel Bara Béla tulajdona.)

SZÁZTIZENÖT ÉVE SZÜLETETT MÁRTON ÁRON

Száztizenöt éve, 1896. augusztus 28-án született Csíkszentdomokoson Márton Áron hitszónok, egyházi és neveléstudományi író, Erdély római katolikus püspöke. A csíksomlyói, majd csíkszeredai gimnáziumban tanult 1907–1913 között. 1924-ben szentelték pappá, 1939-ben püspökké. 1949-ben letartóztatták, 1955-ig börtönben sínylődött. 1980-ban hunyt el. Szent életű püspök volt, aki mindig felemelte szavát az emberi jogok védelmében, kemény ellenállást tanúsított a kommunista kormány intézkedéseivel szemben. Mindig megmaradt bölcsnek, hajlíthatatlannak és magatartásában méltóságteljesnek. Boldoggá avatása folyamatban van.

Márton Áron Tusnádon

SZEPTEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száznegyven éve, 1871. szeptember 5-én született Csikdelén **Incze Domokos** plébános, országgyűlési képviselő.

Nyolcvan éve, 1931. szeptember 8-án szentelték fel a **Csiksomlyói Kegyetemplom új orgonáját**.

Kilencvenöt éve, 1916. szeptember 8-án a Monarchia ellen harcoló **román csapatok megszállták Csikszeredát**.

Száztizennöt éve, 1896. szeptember 9-én született Csikszeredában **Kozma István** altábornagy, az erdélyi határőrség szervezője. 1950-ben letartóztatták, koncepció perben halálra ítélték, és hatvan éve, 1951. október 2-án kivégezték.

Kétszázkilencven évvel ezelőtt, 1721. szeptember 9-én hunyt el Gyulafehérváron **Mártonfi György**, Erdély püspöke.

Százhatvan éve, 1856. szeptember 12-én született a csiksatószegi származású **Györffy Lajos** képzőintézeti tanár.

Százötven éve, 1861. szeptember 15-én született Csikszentimrén **Csató Ferenc** vezérőrnagy, a magyar Szent Korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének helyettese.

KÉTSZÁZKILENCVEN ÉVE HUNYT EL MÁRTONFI GYÖRGY

Kétszázkilencven évvel ezelőtt, 1721. szeptember 9-én hunyt el Gyulafehérváron Mártonfi (Mártonffy) György, Erdély püspöke. Karcfalván született, iskoláit Csiksomlyón kezdte, a bécsi Pazmaneumban fejezte be. 1713-ban erdélyi püspök lett. Fő célkitűzése a katolikus hitélet felélesztése és az egyház érdekeinek oltalmazása. Kolozsvárt visszaszerezte az unitáriusoktól a Szent Mihály-templomot, több egyházat a saját költségén megújított, ugyancsak a saját költségén két kanonoki stallumot alapított.

Negyven éve, 1971. szeptember 18-án **megszületett megyénk 300 000. lakosa**, a csikszentmiklósi Fekete Lacika – adták hírül az eseményt a Hargita című megyei lap és az 1972-es Hargita Kalendárium is.

Tizenöt éve, 1996. szeptember 20-án hunyt el Budapesten **Keresztes Dénes** gyógypedagógus-pszichológus, az Erdélyi figyelő szerkesztője. Csikszeredában született.

Tizenöt éve, 1996. szeptember 26-án hunyt el Csikszeredában **Horváth Antal**, a moldvai csángók történetének kutatója.

Harminc éve, 1981. szeptember 27-én hunyt el Gödöllőn **Kovács Dénes** meseíró. Kozmáson született.

Négyszázöt éve, 1606. szeptember 29-én született Szovátán **Damokos Kázmér** Ferenc-rendi szerzetes, az erdélyi ferencesek főnöke.

Száznyolcvan éve, 1831. szeptember 29-én született Csikszentmihályon **Búzás Mihály** plébános, kanonok. Csikszentmártonban tevékenykedett.

Százhusz éve, 1891. szeptember 30-án hunyt el Budapesten **Molnár György**, a csikszeredai kórházalapító dr. Molnár József öccse, 1848–49-es honvédtüzér, színész, a budai Népszínház igazgatója, a Nemzeti Színház tagja.

Mártonfi György címere

SZÁZÖTVEN ÉVE SZÜLETETT CSATÓ FERENC

Százötven éve, 1861. szeptember 15-én született Csíkszentimrén Csató Ferenc vezérőrnagy, a magyar Szent Korona országaihoz tartozó csendőrség felügyelőjének helyettese. A gazdasági népkiskolát Csíksomlyón végezte, Gyulafehérváron érettségizett. 1885-ben csendőrtiszt lett, majd végigjárta a teljes ranglétrát: 1917-ben történő tábornoki kinevezéséig számos helyőrségnél szolgált. Csíkszentimre képviselő-testülete 1917-ben felügyelő-helyettesi kinevezése alkalmából díszpolgárrá választotta.

Csató Ferenc (dr. Preszly Lóránd: A csendőrség úttörői – Budapest, 1926)

HARMINC ÉVE HUNYT EL KOVÁCS DÉNES

Harminc éve, 1981. szeptember 27-én hunyt el Gödöllőn Kovács Dénes meseíró, Kovács Dénes grafikus, múzeumigazgató édesapja. Kozmásban született. Csíksomlyón szerzett oklevelet, és 1918-ig Erdélyben tanított. Részt vett a világháborúban, és egy történelmi regényével pályadíjat nyert. Mint tanító működött Jegenyén (Kolozs megye), Varjaskéren (ma Somogyeszentpál, Magyarország), Máriabesnyőn és Gödöllőn. Az Új Somogy állandó munkatársa, a Kicsi Góbbé című ifjúsági lap szerkesztője volt. Számos ifjúsági regénye és meséskönyve jelent meg.

Kovács Dénes (A felvétel Kovács Kiss Éva tulajdona.)

SZÁZHÚSZ ÉVE HUNYT EL MOLNÁR GYÖRGY

Százhusz éve, 1891. szeptember 30-án hunyt el Budapesten Molnár György, a csíkszeredai kórházalapító dr. Molnár József öccse, 1848–49-es honvédtüzér, színész. 1861-ben Molnár György nyitotta meg a Budai Népszínházat, amely 1870-ig működött, ezután a Nemzeti Színház, később különböző vidéki társulatok tagjaként tevékenykedett. A Székelyföld című lap tanúsága szerint 1882-ben Csíkszeredában is fellépett. Életének utolsó nyaratáit ugyancsak Csíkszeredában, bátyjánál töltötte.

Molnár György (Leszler József: Nótakedvelőknek. Bp., Zeneműkiadó, 1986)

OKTÓBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Háromszázötven éve, 1661 októberében Ali temesvári pasa **török-tatár büntető hadjáratot** zúdított a vidékre, amelynek huszonhat falu esett áldozatul.

Nyolcvanöt éve, 1926 októberében hunyt el Kiskörén **Ferenczy Lukács** fényképész. Szépvízen született.

Százhatvan éve, 1856. október 4-én született Csíkszentimrén **Gergely Ferenc** csendőrszázados, szárnyparancsnok.

Harmincöt éve, 1976. október 6-án Hargita megyébe látogatott **Nicolae Ceaușescu** főtítkár, az RSZK elnöke.

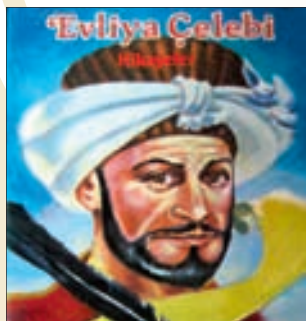
Százharminc éve, 1881. október 8-án született Bárdizágban (Törökország) **Bodurián János, Megedrics** szépvízi örmény plébános, író.

Kilencvenöt éve, 1916. október 9-én, az osztrák–magyar és német ellentámadás elől meghátráló román csapatok **felgyújtották Csíkszeredát**. Szöcs János történész adatai szerint 148 lakoház, 257 gazdasági épület és melléképület vált a lángok martalékává. Néhány héttel később, október 28-án IV. Károly trónörökös meglátogatta a romba dőlt várost.

Százhuszonöt éve, 1886. október 10-én hunyt el Nagy-Sároson **Imre Aurél** ügyvéd, a csíkszentmártoni kerület országgyűlési képviselője.

Százhusz éve, 1891. október 11-én született Csíkszentkirályon **Ferencz Vilmos Gábor** OFM házfőnök, rektor.

A Csíki Lapok tanúsága szerint **százhusz** éve, 1891. október 11-én nyílt meg Csíkszeredában az egyik **legelső kávéház**, a Friedman Jakab kávéháza a Vár utca 243. szám alatt.

Evliya Cselebi török világotutazó Csík pusztulásáról is beszámolt

Százttíz éve, 1901. október 13-án született Csíkszentmiklóson **Orbán József** szobrászművész.

Százttíz éve, 1901. október 20-án született Hajtapusztán **Muharay Elemér** színész, rendező, dramaturg. 1941 májusában a Katolikus Legényegylet szervezésében Csíksomlyón rendezett passiójátékot.

Háromszázötven éve, 1661. október 21-én a tatárúdlásnak esett áldozatul **P. Somlyai Miklós** csíksomlyói házfőnök, a régi kolostor és templom felvirágoztatója.

Százttíz éve, 1901. október 21-én hunyt el Csíkszeredában **Tusnádi Éltés Jakab** járásbíró, Csíkszereda polgármestere.

Kilencven éve, 1921. október 21-én született Madéfalván **Dobos István** huszárszászlós.

Száz éve, 1911. október 24-én hunyt el Gyulafehérváron **Pál Antal** áldozópap és főgimnáziumi tanár, csíkszentgyörgyi káplán.

Kétszázötvenöt éve, 1756. október 26-án hunyt el Kolozsváron **Potyó Bonaventura István** OFM házfőnök, iskoladráma-író, a csíksomlyói gimnázium tanára. Háromszázöt éve, 1706-ban született Kozmáson.

Húsz éve, 1991. október 30-án hunyt el Csíkszeredában **László Pál** elektromérnök, a rendszerváltás utáni útkeresési időszak polgármestere.

Százötven éve, 1861. október 30-án hunyt el Budán a csíkszentkirályi **Bors József**, a magyar királyi helytartóságnál a szegények és adózók ügyvédje.

CSÍK PUSZTULÁSA

Háromszázötven éve, 1661 októberében az Apafi Mihályt fejedelmüknek elismerni nem akaró, Kemény Jánost támogató csíkiak megbüntetéséül Ali temesvári pasa török-tatár büntető hadjáratot zúdított a vidékre, amely teljes pusztulással eredményezett. Huszonhat falu esett áldozatul a dúlásnak. Október 21-én elpusztult a csíkszeredai vár, illetve a csíksomlyói ferences templom is, a zárdával és az iskolával együtt. Kájoni János feljegyzése szerint: „A pogányság... az egész Csíkot elrabolta.” Ki láncravert fogollyá, ki pedig kard „martalékává lett”. (Evliya Cselebi)

Pártfőtitkári útmutatások (Nagy P. Zoltán felvétele)

EMLÉKEZETES ELNÖKI LÁTOGATÁS

Harmincöt éve, 1976. október 6-án Hargita megyébe látogatott Nicolae Ceaușescu főtitkár, az RSZK elnöke. Ekkor született meg az elképzelés Csíkszereda „szisztematizálásáról”, amely több mint kétszáz lakóház lebontásához, több utca és a történelmi városközpont teljes felszámolásához vezetett. A csíkszeredai népgyűlésen elhangzott Ceaușescu-beszédet a Hargita című napilap idézte: „Csíkszereda vonatkozásában ugyanakkor ki kell dolgozni egy alapos szisztematizálási tervet is, hiszen 6000–7000 lakás felépítése tulajdonképpen már egy új várost jelent. Építsünk úgy, hogy 1980-ra Csíkszereda modern város legyen, a székelyek igazi büszkesége! (Hatalmas taps, éljenzés. Hosszasan visszahangzik: Ceaușescu – RKP!)”

Ketten (Orbán József alkotása – terakotta, 33 cm, 1936)

SZÁZTÍZ ÉVE SZÜLETETT ORBÁN JÓZSEF

Száztiz éve, 1901. október 13-án született Csíkszentmiklóson Orbán József szobrászművész. A www.artportal.hu adatai szerint 1926-ban lett kőszobrászinas Budapesten, a Százados úti Művésztelepen, Derzsy Gergelynél. 1926–29 között az Iparrajziskola esti tanfolyamain vett részt, mestere Ohmann Béla volt. 1929–33 között Kováts Józseftől, Moldován Bélától és Vesztróczy Manótól tanult. 1932-től részt vett a Műcsarnok kiállításain. Legismertebb köztéri alkotása az egri egészalakos Petőfi-szobor, amely 1953-ban kőből készült. Orbán József 1974-ben hunyt el Egerben.

László Pál (A felvétel özv. László Pálné tulajdona.)

HÚSZ ÉVE HUNYT EL LÁSZLÓ PÁL

Húsz éve, 1991. október 30-án hunyt el Csíkszeredában László Pál elektromérnök, a rendszerváltás utáni útkeresési időszak RMDSZ-es polgármestere. László Pál mandátuma alatt kezdődött meg a polgármesteri hivatal átszervezése, ekkor történt a Szent Ágoston és a hargitafürdői templomok alapkövének letétele, megkezdte működését a hivatásos Hargita Együttes, Csíkszeredában működött a Figura Stúdió Színház, megteremtődött a magyar nyelvű mezőgazdasági jellegű egyetemi távoktatás alapja, és számos testvér-települési kapcsolat jött létre. Támogatta a lovassportot, és az ifjúság egyházi nevelését. Kötelesség-teljesítés közben érte a halál.

NOVEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Száznegyven éve, 1871. november 1-jén született Csíkszentimréren **Sándor László** budapesti rendőrfőkapitány, ügyvéd.

Százötvenöt éve, 1856. november 6-án született Csíksomlyón **Csiszér Imre, Elek OFM** tartományfőnök. Boldoggá avatását 1992-ben kezdeményezték.

Százharminc éve, 1881. november 8-án született Csíkszeredában **Szopos Sándor** festő és grafikus.

Nyolcvanöt éve, 1926. november 14-én született Kozmásán **Máthé Jakab** nyelvész. Tíz évvel ezelőtt, 2001. december 5-én hunyt el.

SZÁZÖTVENÖT ÉVE SZÜLETETT CSISZÉR IMRE, ELEK OFM

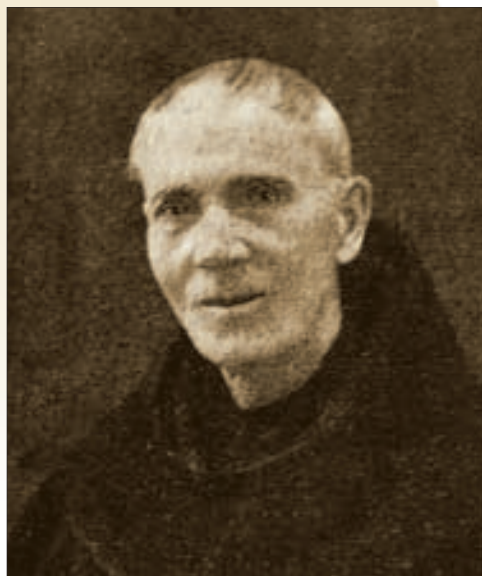
Százötvenöt éve, 1856. november 6-án született Csíksomlyón Csiszér Imre, Elek OFM tartományfőnök. 1879-ben szentelték pappá. Később, a gyenge rendbéli fegyelem miatt át akart lépni a fr. trappistákhoz, ezért tartományfőnöke fölajánlotta, hogy átad egy rendházat a szigorú életforma megvalósítására. 1885-ben több növendékkel Mikházán meg is kezdték a reformot, de a többség tiltakozására a házat fölöslatták. Kis idő múlva László Polikárral római támogatást is nyerve, újból elkezdtek a szigorúbb életet. Ezáltal Csiszér Imre a Stefanita rendtartomány megmentője lett, mert nélküle 1897-ben, az új konstitúció bevezetésekor a Szentszék e tartományt fölöslatta volna. Brassóban hunyt el 1942-ben. Boldoggá avatását 1992-ben kezdeményezték. (A Magyar Katolikus Lexikon nyomán)

Száznegyvenöt éve, 1866. (más adatok szerint 1867.) november 18-án született Karcfalván **Bartalis Ágoston** köziró, helytörténész, csíki főszolgabíró.

Százhusz éve, 1891. november 20-án született Szászvároson **Firtos Ferenc** irodalomtörténész, kritikus. Csíkszeredában, légi csatában, fejlődés következtében halt meg.

Százttíz éve, 1901. november 22-én hunyt el Nyírbátorban **Tamás Marcell OFM Conv**, minorita szerzetes, házfőnök. Csíkszentmártonban született.

Száznegyvenöt éve, 1866. november 22-én hunyt el Kolozsváron **Keresztes Márton József OFM**, erdélyi tartományfőnök. Csíkszeredában született.

Csiszér Imre, Elek OFM (György József: A ferencrendiek élete és működése Erdélyben. Kolozsvár, 1930)

SZÁZHARMINC ÉVE SZÜLETETT SZOPOS SÁNDOR

Százharminc éve, 1881. november 8-án született Csíkszeredában Szopos Sándor festő és grafikus. Középiskoláit Csíksomlyón végezte. 1904-től a budapesti festészeti akadémián tanult. 1906-tól Ditróban, majd Gyergyószentmiklóson, Dézsen és Kolozsváron rajztanár. 1923–34 között Dézsen festőiskolát tartott fenn. 1946–53 között a kolozsvári művészeti népi iskola önkéntes, ingyenes tanára volt. Corvin-díjas, az Országos Képzőművészeti Társaság örökös tagja volt. Könyv- és folyóirat-illusztrálással is foglalkozott. 22 olajképe a csíkszeredai múzeumban található.

Szopos Sándor (A Hírnök, 1923. június 1.)

NYOLCVANÖT ÉVE SZÜLETETT MÁTHÉ JAKAB

Nyolcvanöt éve, 1926. november 14-én született Kozmásán Máthé Jakab nyelvész. A csíkszeredai Római Katolikus Főgimnáziumban tanult, majd Kolozsváron magyar– francia és orosz szakot végzett. Előbb tanársegédként, később adjunktusként oktatott az egyetem Orosz Tanszékén. 1977-ben telepedett át Magyarországra, ahol az MTA Nyelvtudományi Intézetének tudományos munkatársa lett, 1978-tól pedig 1995-ös nyugdíjazásáig a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Orosz Tanszékének adjunktusa, docense, majd tanszékvezetője. Tudományos tevékenysége szerteágazó volt: matematikai és generatív nyelvészet, számítógépes vizsgálatok, szemiotika, szövegtan, stilisztika, szociolingvisztika, nyelvtudomány-történet. Tíz évvel ezelőtt, 2001. december 5-én hunyt el.

Máthé Jakab (A felvétel Bara Béla tulajdona.)

SZÁZNEGYVENÖT ÉVE HUNYT EL KERESZTES MÁRTON JÓZSEF OFM

Száznegyvenöt éve, 1866. november 22-én hunyt el Kolozsváron Keresztes Márton József OFM erdélyi tartományfőnök. Csíkszeredában született 1798. október 29-én. A Magyar Katolikus Lexikon adatai szerint 1816-ban lépett a rendbe, 1823 szeptemberében pappá szentelték. 1838–41 között definitor, 1841–44 és 1865–66 között custos, 1841–43 és 1865–66 között Kolozsváron házfőnök. 1844-től haláláig erdélyi tartományfőnök. Jelen volt 1856-ban a római általános káptalanon. Orrvérzésben halt meg.

Keresztes Márton József (György József: A ferencrendiek élete és működése Erdélyben. Kolozsvár, 1930)

DECEMBERI HELYTÖRTÉNETI ÉVFORDULÓK

Tizenöt éve, 1996. december 1-jén sugározta első adását Csíkszeredában a **Rádió 21** kereskedelmi rádió, a rendszerváltás utáni első, helyi stúdióval is rendelkező rádió.

A csíkszeredai **fésűs gyapjúfonoda negyven éve,** 1971. december 1-jén kezdte meg tevékenységét.

Kilencven éve, 1921. december 3-án született Csatószezen **Eröss János** tanár, restaurátor, csontfaragó-művész, volt politikai fogoly.

Százharminc éve, 1881. december 11-én hunyt el Kézdivásárhelyen **Bak Pál** ügyvéd, csíkszeredai törvénybíró, szakíró.

Kilencven éve, 1921. december 16-án született Kézdiszentléleken **Ráduly Géza** plébános, a Szoboszlav-per egyik vádlottja. Tusnádon hunyt el.

Százhusz éve, 1891. december 17-én született Csíkszentsimonban **Veress Ernő** római katolikus pap, egyházi író, szerkesztő.

Tíz éve, 2001. december 22-én hunyt el **Ujfalusi László** harsonaművész, zenepedagógus. Csíkszeredában született.

Eröss János (Fóris Pál felvétele)

Száz éve, 1911. december 23-án jelent meg Csíkszeredában a **Csíki Hírlap** legelső lapszáma.

Százkilencven éve, 1821. december 24-én született Marosvásárhelyen a csíkvacsárcsi származású **Lázár Ádám** ügyvéd, országgyűlési képviselő.

Száznegyven éve, 1871. december 24-én született Csíksomlyón **Király Aladár** főispán.

Nyolcvanöt éve, 1926. december 22-én jelent meg Csíkszeredában a **Dacia** nevű román és magyar nyelvű „független kritikai, társadalmi és kulturális hetilap”.

Száznegyven éve, 1871. december 25-én született Kozmáson **dr. Balló István** tanár, történész.

Kilencvenöt éve, 1916. december 27-én hunyt el Miskolcon, a menekülés idején **Csedő István** ügyvéd, Csíkszereda polgármestere (1893–1897).

Nyolcvan éve, 1931. december 27-én hunyt el Budapesten **Kultsár András** közíró, Ady iskolatársa és barátja. Tusnádon született.

Kilencvenöt éve, 1916. december 28-án született Nagyvárdon **dr. Bajkó Barabás** orvosi szakíró, közíró, csíkszeredai kórházi főorvos.

KILENCVEN ÉVE SZÜLETETT ERÖSS JÁNOS

Kilencven éve, 1921. december 3-án született Csatószezen Eröss János tanár, restaurátor, csontfaragó-művész. 1944–45-ben a Magyar Őrszem című frontújság munkatársa volt. Az 1956-os forradalom mellett nyíltan kiállt, amiért a kolozsvári katonai törvényszék tizenöt év kényszermunkára, valamint tíz esztendő jogfosztásra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. Általános amnesztiával szabadult 1964-ben. 1968-tól 1982-ig restaurátorként, majd főrestaurátorként, régészként és szakíróként tevékenykedett a Kovászna Megyei Múzeumban, emellett csontfaragással foglalkozott. 1997-ben hunyt el Sepsiszentgyörgyön.

Dr. Bajkó Barabás (A felvétel Benkő Éva tulajdona.)

KILENCVENÖT ÉVE SZÜLETETT Dr. BAJKÓ BARABÁS

Bajkó Barabás orvosi szakíró, közíró kászonfeltízi szülők gyermekeként, a menekülés alatt, 1916. december 28-án született Nagyváradon. A bukaresi Orvostudományi Egyetemen tanult, végül a kolozsvári Ferenc József Tudományegyetemen szerzett orvosi diplomát 1942-ben. 1947-től Csíkszeredában dolgozott. Vezetése alatt alakult meg a városban a modern értelemben vett szülészet-nőgyógyászati osztály, létrehozta a bábaképzőt, később a szülésznőket képző egészségügyi technikomot. Nevéhez fűződik a rendszeres méhnyakrák-szűrés bevezetése, szívügyének tekintetében a lányok, fiatal nők egészségügyi nevelését. 1985-ben hunyt el.

Dr. Balló István (Domokos Pál Péter hagyatékából)

SZÁZNEGYVEN ÉVE SZÜLETETT Dr. BALLÓ ISTVÁN

Száznegyven éve, 1871. december 25-én született Kozmáson dr. Balló István tanár, történész. A csíksomlyói főgimnáziumban tanult. Miután Kolozsváron megszerezte a magyar–latin szakos tanári oklevelet, történelemből doktorált. 1896–1907 között a csíksomlyói főgimnázium tanára és önképzőkör vezetője, 1902-től az iskolai pénzalapot kezelő bizottság elnöke, 1904-től az ifjúsági könyvtár öre és Csíkvármegye Törvényhatósági Bizottságának tagja volt. A madéfalvi veszedelem emlékoszlopára az ő versét vették fel.

Lázár Ádám (A felvétel Ugron Ilona tulajdona.)

SZÁZKILENCVEN ÉVE SZÜLETETT LÁZÁR ÁDÁM

Százkilencven éve, 1821. december 24-én született Marosvásárhelyen csíkvacsárcsi Lázár Ádám ügyvéd, országgyűlési képviselő. A képviselőházaknak 1869-ben lett először tagja, s azután is (az 1875–78. országgyűlést kivéve) mindig a marosvásárhelyi kerületet képviselte a függetlenségi párt programjával. Szülővárosa közügyekben tevékeny részt vett, és a pártnak is egyik leggyakrabban beszélő szónoka volt. Százhusz éve, 1891. március 2-án hunyt el Marosvásárhelyen.

CSÍKSZEREDA MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATI INTÉZMÉNYEI

CSÍKSZEREDA ÖNKORMÁNYZATI SZÍNHÁZA

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel.: +40 266 310 670
E-mail: titkarsag@csikjatekszin.ro
www.csikjatekszin.ro

HARGITA NEMZETI SZÉKELY NÉPI EGYÜTTES

530102 Csíkszereda
Temesvári sgt. 6. sz.
Tel./fax: +40 266 371 362
E-mail: office@hargitatanc.ro
www.hargitatanc.ro

CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM MIKÓ-VÁR

530132 Csíkszereda, Vár tér 2. sz.
Tel.: +40 266 372 024
Fax: +40 266 311 727
E-mail: info@csikimuzeum.ro
www.csikimuzeum.ro

CSÍK-INFO – TURISZTIKAI INFORMÁCIÓS IRODA

530132 Csíkszereda
Vár tér 1. sz.
Tel./fax: +40 266 317 007
E-mail: csikinfo@szereda.ro
www.szereda.ro

CSÍKSZEREDA KIADÓHIVATAL

Csíkszereda Polgármesteri Hivatala
Csíkszereda, Vár tér 1. sz.
Tel.: +40 266 371 464
E-mail: varoshaza@szereda.ro

CSÍKI SPORTEGYLET

Csíkszeredai Sportcsarnok
Csíkszereda, Stadion u. sz. n.
Tel.: +40 751 101 229